

Oldtidens og middelalderens kulturplanter i Danmark

En foreløbig oversigt over deres omtrentlige ankomsttid til landet

Cultivated Plants of Antiquity and Middle Ages

A tentative survey on their approximate time of introduction to Denmark

Keywords: Cultivated Plants, Introduction, Antiquity, Middle Ages, Alphabetic Table, Chronologic Table, History, Denmark.

Af Johan Lange

Med henblik på indførselshistorie har jeg til kulturplanter henregnet alle fra udlandet indførte (evt. (stærkt) forædlede) plantearter incl. hertil hørende sorter, men også den lille del af landets egne planter, der under dyrkning har kunnet forædles, bevidst eller ubevidst og evt. i udlandet, så meget at de umiddelbart kan adskilles fra den vilde hovedform, således dyrket Gulerod, vore vidt forskellige Bede-former, den fra 1600-tallet kendte *Viola tricolor maxima*, der synes væsensforskellelig fra *V. x wittrockiana*, og den ret nyopståede Mølleren og hans Kone (*Glechoma hederacea* 'Variegata'); derimod har jeg ikke medregnet fx Hundegræs, Engrævehale, Asparagus, Almindelig Hassel og Pengebladet Fredløs. Forvildede, forlængst indførte arter, der er blevet optaget i vore floraer, er naturligvis medregnet blandt kulturplanterne, således Martsviol, Tandbæger, Ahorn.

I den her forelagte undersøgelse har vore utrykte og trykte urtebøger været den yderigste kilde: de utrykte har dog kun kunnet benyttes indirekte, især gennem (sene) trykte udgaver, de færreste som facsimile-udgaver. En enkelt af de fra starten trykte lægebøger: Henrik Smids »Urtegaardt« og »Lægebog« kom i flere udgaver: endnu så sent som i 1923 kom den sidste. Men kun de allerældste kan være pålidelige vidnesbyrd, om hvilke planter der kendtes og brugtes i middelalderen. Såvel latinske som danske plantenavne i lægebøgerne kan være vanskelige at tyde (omsætte til moderne nomenklatur), og det er klart at en del af plantenavnene i lægebøgerne gælder importerede droger og frugter, der ikke vedkommer denne undersøgelse. De er sorteret fra, idet det her skal dreje sig om, hvad der dyrkedes i Danmark incl. de sydslesvigske og svenske, tidligere danske besiddelser.

Conium maculatum.

Hyoscyamus niger.

Saponaria officinalis.

Linum usitatissimum.

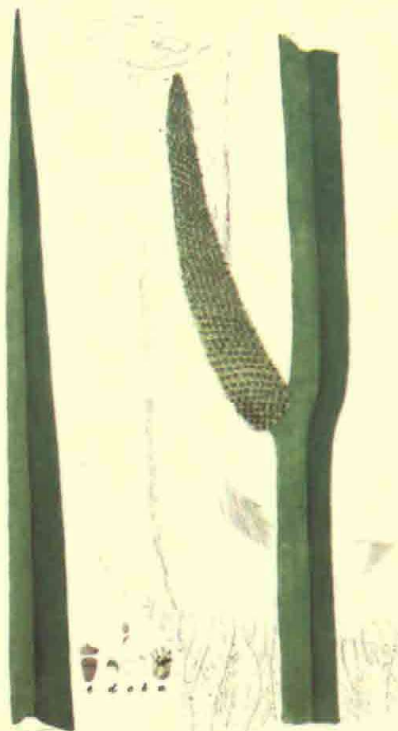
Linum usitatissimum, *Conium maculatum*, *Hyoscyamus niger* og *Saponaria officinalis* indført til Danmark i henholdsvis bronzealder, romersk jernalder, germansk jernalder og vikin- getid.

Cichorium Intybus.

Chelidonium majus.

Acorus Calamus.

Althea officinalis

Cichorium intybus, *Althaea officinalis*, *Chelidonium majus* indført i vikingetid, *Acorus calamus* i 1200-tallet.

Af helt anden karakter er de arkæologiske kilder, der må regnes for helt sikre, når blot materialets (frøenes, frugternes, avnernes, pollenets) bevaringsgrad har været tilstrækkelig høj eller aftrykket i krukken godt nok.

Resultaterne er her samlet og opstillet i to lister, en tabellarisk, alfabetisk liste med de videnskabelige navne som opslagsord, og en kronologisk, fortløbende liste med kun danske navne. I den første liste er dateringen af arternes opdukken i tidsforløbet, hvad de ældste afsnit angår, meget grov – af følgende grund: Mens vikingetid og middelalder nogenlunde let kan hænges op på fx en $\pm$ alment kendt kongerække, er de ældste afsnit for mange en stor, tåget tidsmasse; den er derfor kun delt op i to afsnit: før og efter vor tidsregnings begyndelse til fordel for oversigtligheden. I den kronologiske anden liste bruges derimod de velkendte tidsaldre, nemlig

bondestenalder	4000 – 1800 f.Kr.
bronzealder	1800 – 500 f.Kr.
førromersk jernalder	500 – 0
romersk jernalder	0 – 400 e.Kr.
germansk jernalder	400 – 800 e.Kr.
vikingetid	800 – 1050 e.Kr.
tidlig middelalder	1050 – 1300 e.Kr.
midtmiddelalder	{ 1300-tallet 1400-tallet
senmiddelalder	1500 – 1550

Løbenummeret ved hver enkelt art er påført ikke så meget for at give en præcisere forestilling om, i hvilken rækkefølge planterne er kommet til landet (det kan nemlig ikke gøres) som for at koordinere den kronologiske med den alfabetiske liste.

I de meget artsrige midt- og senmiddelalderafsnit anføres de »litterære« arter i princippet i samme rækkefølge, som de forefindes dels i den ældste Harpestreng-afskrift fra ca. 1300 (originalen er som bekendt gået tabt) dels hos Christiern Pedersen 1533 og 34 og Henrik Smid 1546.

Af de mange mellemliggende anonyme lægebogsmanuskripter kan de fleste kun dateres groft (begyndelsen/slutningen af 1400-tallet, ca. 1450 osv.), planternes indførselsdatering er derfor også meget omtrentlig.

I forhold til de flere tusind nye plantearter (incl. prydblplanter), der er blevet indført til Danmark fra ca. 1550 til idag, så er de ca. 180 arter, der må være kommet til landet i årene fra bondestenalderen (da vi fik én byg- og fem hvedearter som vore første kulturplanter) til middelalderens sidste årtier (ialt godt 5000 år) kun et lille antal. Så meget mere livsnødvendige har de fleste enkeltarter været, ja nærmest en forudsætning for kulturudviklingens gang.

Alfabetisk liste

	før år 0	0-1299	1300-tal	1400-tal	1500-1550	ml-europ. kilder
38		x				
15	x					
22		x				
166					x	C.I.G.
54			x			C.I.G.
52			x			C.I.G.
53			x			G.
103				x		
28		x				C.I.
85			x			
34		x				C.G.
61			x			C.I.G.S.
20		x				C.I.G.S.
127				x		
63			x			
93			x			
42			x			C.I.S.
41			x			S.
181						C.
80			x			
86			x			C.
8	x					
9	x					
104				x		
40			x			
152				x		C.I.G.
117				x		
73			x			
147				x		
35		x				
30		x				C.I.G.
179					x	
146				x		C.I.
14	x					
126				x		
159					x	
96			x			C.I.
13	x					
100			x			
150				x		
174					x	
66			x			C.
113				x		
101			x			

Inula Helenium.

Hyssopus officinalis.

Artemisia Absinthium.

Gentiana purpurea.

Artemisia absinthium, *Hyssopus officinalis*, *Gentiana purpurea* og *Inula helenium* indført i 1300-tallet.

Valeriana Phu.

Mentha crispa.

Daphne Mezereum.

Rubia tinctorum.

Daphne mezereum og *Mentha crispa* indført i 1400-tallet. *Rubia tinctorum* og *Valeriana phu* i 1500-tallet.

32	<i>Chelidonium majus</i> , Svaleurt					
123	<i>Chrysanthemum majus</i> (<i>Tanacetum balsamita</i>), Balsam					
118	<i>Chrysanthemum parthenium</i> , Matrem					
129	<i>Cicer arietinum</i> , Kikerært					C.
125	<i>Cichorium endivia</i> , Endivie					
27	<i>Cichorium intybus</i> , Cikorie					C.
145	<i>Cnicus benedictus</i> , Korbendikt					
120	<i>Colchicum autumnale</i> , Tidløs, Nøgen Jomfru					
19	<i>Conium maculatum</i> , Skarntyde					
33	<i>Coriandrum sativum</i> , Koriander					C.I.G.
69	<i>Crocus sativus</i> , Safran					
128	<i>Cucumis melo</i> , Melon					C.S.
108	<i>Cucumis sativus</i> , Agurk					C.
65	<i>Cuminum cyminum</i> , Spidskommen					C.G.
119	<i>Cydonia oblonga</i> , Kvæde					
107	<i>Cynoglossum officinale</i> , Hundetunge					
142	<i>Daphne mezereum</i> , Pebertræ					
50	<i>Daucus carota sativus</i> , Gulerod					C.G.
175	<i>Dianthus caryophyllus</i> , Havenellike					
75	<i>Dictamnus albus</i> , Diktam					C.
137	<i>Dipsacus sativus</i> , Ægte kartebolle					
176	<i>Eranthis hiemalis</i> , Erantis					
62	<i>Eruca sativa</i> , Salatsennep					C.
92	<i>Euphorbia cyparissias</i> , Cypresvortemælk					
105	<i>Euphorbia esula</i> , Langbladet Vortemælk					
36	<i>Euphorbia lathyris</i> , Korsvortemælk					
	<i>Faba vulgaris</i> , se <i>Vicia faba</i>					
102	<i>Fagopyrum esculentum</i> , Boghvede					
45	<i>Foeniculum vulgare</i> , Fennikel					C.G.S.
70	<i>Gentiana lutea</i> og/ell. <i>purpurea</i> , Ensian					
68	<i>Glycyrrhiza glabra</i> , Lakrids					
90	<i>Helleborus niger</i> , Julerose					
6	<i>Hordeum hexastichum</i> var. <i>nudum</i> , Nøgen Seksradet Byg					
23	<i>Hyoscyamus niger</i> , Bulmeurt					
48	<i>Hyssopus officinalis</i> , Isop					
	<i>Imperatoria ostruthium</i> , se <i>Peucedanum o.</i>					
84	<i>Inula helenium</i> , Lægealant					
79	<i>Iris germanica</i> incl. <i>I. pallida</i> , Haveiris					C.G.S.
26	<i>Juglans regia</i> , Valnød					
83	<i>Juniperus sabina</i> , Sevenbom					C.I.
58	<i>Lactuca sativa</i> , Havesalat					C.G.
157	<i>Lagenaria siceraria</i> , Flaskegræskar					S.
71	<i>Laurus nobilis</i> , Laurbær					
140	<i>Lavandula angustifolia</i> , Lavendel					
143	<i>Lens culinaris</i> , Linse					
31	<i>Lepidium sativum</i> , Havekarse					
97	<i>Leucojum vernum</i> , Dortealilje					
74	<i>Levisticum officinale</i> , Løvstikke					C.I.G.S.
169	<i>Ligustrum vulgare</i> , Almindelig Liguster					
57	<i>Lilium candidum</i> , Madonnalilje					C.I.G.S.

7	<i>Linum usitatissimum</i> , Hør	x					
144	<i>Lithospermum officinale</i> , Læge-Stenfrø				x		
95	<i>Lupinus luteus</i> , Gul Lupin			x			
25	<i>Malus domestica</i> , Kulturæble		x				
64	<i>Malva moschata</i> , Moskus-Katost			x			C.I.
158	<i>Mandragora officinarum</i> , Alrune, tvivlsom					x	
87	<i>Marrubium vulgare</i> , Kransburre			x			S.
151	<i>Matthiola incana</i> , Levkøj				x		
81	<i>Melissa officinalis</i> , Citronmelisse, Hjertensfryd			x			
148	<i>Mentha crispa</i> (<i>M.spicata</i> var. <i>crispa</i>), Krusemynte				x		C.G.S.
59	<i>Mentha pulegium</i> , Polejmynte			x			G.S.
49	<i>Mentha spicata</i> (<i>M.viridis</i>), Grøn Mynte			x			C.I.G.
37	<i>Mentha suaveolens</i> , Rundbladet Mynte		x				
165	<i>Mespilus germanica</i> , Mispel					x	
162	<i>Morus nigra</i> , Sort Morbær					x	
67	<i>Myrrhis odorata</i> , Sødskærm, Spansk Kørvel, »Annis«			x			C.
114	<i>Myrtus communis</i> , Myrte				x		
171	<i>Narcissus pseudonarcissus</i> , Påskelilje					x	
82	<i>Nepeta cataria</i> , Katteurt			x			C.I.S.
88	<i>Nigella sativa</i> , Dudekorn, Sortkommen			x			C.I.G.
122	<i>Ocimum basilicum</i> , Basilikum				x		
99	<i>Onopordum acanthium</i> , Æselfoder			x			
133	<i>Origanum majorana</i> , Havemerian, Majoran				x		
139	<i>Paeonia officinalis</i> , Bonderose, Pæon				x		
10	<i>Panicum miliaceum</i> , Hirse	x					
16	<i>Papaver somniferum</i> , Opiumvalmue	x					C.G.S.
138	<i>Parietaria officinalis</i> , Springknep, Murnælde				x		C.G.S.
51	<i>Pastinaca sativa</i> , Pastinak			x			C.G.
98	<i>Petasites hybridus</i> , Rød Hestehov, Pestilensurt			x			
46	<i>Petroselinum hortense</i> , Persille, Rodpersille			x			
78	<i>Peucedanum ostruthium</i> (<i>Imperatoria</i> o.) Mesterurt			x			
130	<i>Phyllitis scolopendrium</i> , Hjortetunge				x		
170	<i>Physalis alkekengi</i> , Jødekirsebær					x	
11	<i>Pisum arvense</i> (<i>P.sativum</i> convar. <i>speciosum</i>), Markært	x					C.
136	<i>Polygonum bistorta</i> , Slangeurt, Tvevreden Pileurt				x		
135	<i>Populus alba</i> , Sølvpoppel				x		
77	<i>Portulaca sativa</i> , Portulak			x			
149	<i>Prunus avium</i> var. <i>sativa</i> , Sødkiisebær				x		
110	<i>Prunus cerasus</i> (<i>P.acida</i>), Surkiisebær				x		
164	<i>Prunus domestica</i> var. <i>insititia</i> , Kræge					x	
134	<i>Prunus persica</i> , Fersken				x		
141	<i>Pyrus communis</i> , Pære				x		
116	<i>Raphanus sativus</i> var. <i>niger</i> , Ræddike				x		G.S.
109	<i>Raphanus sativus</i> var. <i>sativus</i> (var. <i>radicula</i>), Radise				x		
106	<i>Rheum raponticum</i> , Rapontik				x		
132	<i>Rosa alba</i> , Hvid Rose				x		
56	<i>Rosa centifolia</i> , Centifolierose		x				
183	<i>Rosa gallica</i> , Eddikerose						C.G.S.
161	<i>Rosa rubiginosa</i> (<i>R.eglanteria</i>), Æblerose					x	
154	<i>Rosmarinus officinalis</i> , Rosmarin					x	C.G.

178	<i>Rubia tinctorum</i> , Krap					x	
173	<i>Rumex patientia</i> , Engelsk Spinat, Munkebarber					x	
44	<i>Ruta graveolens</i> , Rude			x			C.I.G.S.
160	<i>Salix alba</i> , Hvidpil					x	
47	<i>Salvia officinalis</i> , Lægesalvie			x			C.I.G.S.
167	<i>Salvia sclarea</i> , Muskatellersalvie, Skarleje					x	C.I.S.
115	<i>Sambucus ebulus</i> , Sommerhyld					x	S.
29	<i>Sambucus nigra</i> , Almindelig Hyld		x				
89	<i>Sanguisorba officinalis</i> , Kvæsurt			x			
168	<i>Santolina chamaecyparissus</i> , Cypresurt					x	
24	<i>Saponaria officinalis</i> , Sæbeurt				x		
55	<i>Satureja hortensis</i> , Sar			x			C.I.G.S.
17	<i>Secale cereale</i> , Rug	x					
94	<i>Sempervivum tectorum</i> , Husløg			x			C.
153	<i>Silybum marianum</i> , Marietidsel					x	
21	<i>Sinapis alba</i> , Gul Sennep		x				C.
180	<i>Sium sisarum</i> , Sukkerrod					x	
163	<i>Spinacia oleracea</i> , Spinat					x	
76	<i>Stachys betonica</i> (<i>Betonica officinalis</i>), Betonie			x			I.S.
121	<i>Symphytum officinale</i> , Læge-Kulsukker					x	
182	<i>Tanacetum vulgare</i> var. <i>crispum</i> , Kruset Rejnfan						C.I.S.
72	<i>Teucrium chamaedrys</i> , Edel Kortlæbe			x			
131	<i>Thymus vulgaris</i> , Havetimian					x	
155	<i>Trigonella coerulea</i> , Mølurt					x	
112	<i>Trigonella foenum-graecum</i> , Græsk Hø, Bukkehorn					x	
4	<i>Triticum compactum</i> , Dværghvede	x					
2	<i>Triticum dicoccum</i> , Tokorn, Emmer	x					
1	<i>Triticum monococcum</i> , Enkorn	x					
5	<i>Triticum sativum</i> (<i>T. aestivum</i>), Almindelig Hvede	x					
3	<i>Triticum spelta</i> , Spelt	x					
111	<i>Urginea maritima</i> , Strandløg, tvivlsom					x	C.
156	<i>Valeriana celtica</i> , Keltisk Baldrian					x	
172	<i>Valeriana phu</i> , Havebaldrian, Romersk Nardus					x	
91	<i>Veratrum album</i> , Hvid Foldblad			x			
39	<i>Verbascum thapsus</i> , Filtet Kongelys		x				
18	<i>Verbena officinalis</i> , Læge-Verbena, Læge-Jernurt		x				
12	<i>Vicia faba</i> , (<i>Faba vulgaris</i>), Hestebønne, Valsk Bønne	x					
124	<i>Vinca minor</i> , Liden Singrøn					x	
60	<i>Viola odorata</i> , Martsviol			x			
43	<i>Vitis vinifera</i> , Almindelig Vin			x			
177	<i>Zea mays</i> , Majs					x	

Kronologisk liste med fortløbende nummerering

Bondestenalder 4000 – 1800 f.Kr.: 1 Enkorn, 2 Tokorn, 3 Spelt, 4 Dværghvede, 5 Almindelig Hvede, 6 Nøgen Seksradet Byg, 7 Hør (dog yderst sparsom og lidt tvivlsom).

Bronzealder 1800 – 500 f.Kr.: 8 Nøgen Havre, 9 Almindelig Havre, 10 Hirse, 11 Markært, 12 Hestebønne, 13 Dodder, 14 Rybs.

Førromersk (keltisk) jernalder 500 – 0: 15 Skvalderkål, 16 Opiumvalmue, 17 Rug.

Romersk jernalder: 0 – 400: 18 Læge-Jernurt, 19 Skarntyde, 20 Selleri.

Germansk jernalder 400 – 800: 21 Gul Sennep, 22 Hundpersille, 23 Bulmeurt.

Vikingetid 800 – 1050: 24 Sæbeurt, 25 Kulturæble, 26 Valnød, 27 Cikorie, 28 Læge-Stokrose, 29 Hylde, 30 Havekål, 31 Havekarse, 32 Svaleurt.

Tidlig middelalder 1050-1300: 33 Koriander, 34 Dild, 35 Sort Sennep, 36 Korsvortemælk, 37 Rundbladet Mynte, 38 Kalmus, 39 Filtet Kongelys.

Midtmiddelalder 1300-tallet: 40 Berberis, 41 Malurt, 42 Ambra, 43 Vin, 44 Rude, 45 Fennikel, 46 Persille, 47 Lægesalvie, 48 Isop, 49 Grøn Mynte, 50 Gulerod, 51 Pastinak, 52 Porre, 53 Hvidløg, 54 Kepaløg, 55 Havesar, 56 Centifolierose, 57 Madonnalilje, 58 Havesalat, 59 Polejmynte, 60 Martsviol, 61 Havekørvel, 62 Salatsennep, 63 Slangarod, 64 Moskus-Katost, 65 Spidskommen, 66 Kommen, 67 Sødskærm («Annis«*), 68 Lakrids, 69 Safran, 70 Ensian, 71 Laurbær, 72 Ædel Kortlæbe, 73 Hjulkrone, 74 Løvstikke, 75 Diktam, 76 Lægebetonie, 77 Haveportulak, 78 Mesterrod, 79 Haveiris, 80 Hasselurt, 81 Citronmelisse, 82 Katteurt, 83 Sevenbom, 84 Lægealant, 85 Oksetunge, 86 Havemelde, 87 Kransburre, 88 Dudukorn, 89 Kvæsurt, 90 Julerose, 91 Hvid Foldblad, 92 Cypresvortemælk, 93 Peberrod, 94 Husløg, 95 Gul Lupin, 96 Morgenfrue, 97 Dortealilje, 98 Rød Hestehov, 99 Æselfoder, 100 Hamp, 101 Gyldenlak, 102 Boghvede.

1400-tallet: 103 Purløg, 104 Tandbæger, 105 Langbladet Vortemælk, 106 Rapontik, 107 Hundetunge, 108 Agurk, 109 Radise, 110 Surkirsebær, 111 Strandløg, 112 Græsk Hø, 113 Kastanie, Ægte, 114 Myrte, 115 Sommerhylde, 116 Ræddike, 117 Rødbede, 118 Matrem, 119 Kvæde, 120 Tidløs, 121 Læge-Kulsukker, 122 Basilikum, 123 Balsam, 124 Liden Singrøn, 125 Endivie, 126 Galdebær, 127 Akeleje, 128 Melon, 129 Kikerært, 130 Hjortetunge, 131 Havetimian, 132 Hvid Rose, 133 Havemerian, 134 Fersken, 135 Sølvpoppe, 136 Slangeurt, 137 Kartebolle, Ægte, 138 Springknap, 139 Bonderose, 140 Lavedel, 141 Pære, 142 Pebertræ, 143 Linse, 144 Stenfrø, 145 Korbendikt, 146 Hvidroe, 147 Raps, 148 Krusemynte, 149 Sødkirosebær, 150 Bjergtidsel, 151 Levkøj, 152 Bladbede, 153 Marietidsel.

1500 – 1550: 154 Rosmarin, 155 Mølurt, 156 Keltisk Baldrian, 157 Flaskegræskar, 158 Alrune, 159 Buksbom, 160 Hvidpil, 161 Æblerose, 162 Sort Morbær, 163 Spinat, 164 Kræge, 165 Mispel, 166 Skalotteløg, 167 Muskatellersalvie, 168 Cypresurt, 169 Liguster, 170 Jødekirsebær, 171 Påskelilje, 172 Havebaldrian, 173 Engelsk Spinat, 174 Saflor, 175 Havenellike, 176 Erantis, 177 Majs, 178 Krap, 179 Hovedkål og (rød)Kruskål, 180 Sukkerrod.

Efter 1550: 181 Esdragon, 182 Kruset Rejnfan, 183 Eddikerose.

*) ikke at forveksle med Anis, *Pimpinella anisum*, der ikke er middelalderlig

De litterære danske kilder er i sammenligning med mellem- og vesteuropæiske kilder meget sene. Der kan imidlertid ikke være tvivl om at adskillige planter, især urter, må være kommet hertil (længe) før de bliver omtalt i et bevaret skrift, idet forbindelsen til varmere himmelstrøg var god, især takket være dansk klostervirksomhed fra 1000-tallet og frem. Naturligvis var mange af sydens køkkenurter for sarte til at kunne trives i Danmark. Men hvis man sorterer dem fra, vil man kunne regne med at de fleste af de i de fyldige mellemeuropæiske 800-tals plantelister nævnte planter, især fra Karl den Stores ejendomme også har været dyrket tidligt i Danmark. Vi må se frem til at arkæologiske fund i vore købstadsundersøgelser, fx fra 1000-tallet og de nærmest følgende århundreder, vil kunne bringe bedre viden om diverse haveplanter. Som et foreløbigt forsøg på at udvide vor horisont er der i den alfabetiske liste ud for hver af de planter der kan være tale om, med initial(er) anført hvilke(n) af de mellemeuropæiske 800-tals-kilder, der nævner vedkommende plante. Kilderne er følgende:

C Capitulare de villis, kapitel 70, anvisning f. tilsynet m. de kejserlige gårde

I Inventarielister til de kejserlige haver (Karl den Store) 812

G Udkast til en klosterhave med plantenavne på planen af Sankt Galen ca. 820

S Walfrid Strabo: Hortulus. Et digt skrevet af en benediktinermunk ca. 825

Jo flere initialer der har kunnet føjes til den enkelte planteart des større er sandsynligheden for at planten har været indført til Danmark før det århundrede, der kan sluttes ud fra danske kilder, for des mere udbredt har planten sandsynligvis været i Mellemeuropa. Men nærmere end til et eller andet tidspunkt mellem (800-) 1000 og 1300 (-1500) kan vi naturligvis ikke komme.

Tre planter synes først kommet til Danmark inden for 100 år efter middelalderens afslutning; de er medtaget (uden × i den alfabetiske liste), fordi de alle er omtalt i 1-3 af de mellemeuropæiske lister.

Litteratur

Fischer-Benzon, R. von: Altdeutsche Gartenflora 1894

Harpestreng, Gamle danske urtebøger, stenbøger og kugebøger, ved Marius Kristensen 1909-20

Jensen, Hans Arne: Catalogue of late- and post-glacial macrofossils of Spermatophyta from Denmark, Schleswig, Scania, Halland and Blekinge dated 13000 B.P. to 1536 A.D. 1985

Lange, Johan: Ordbog over Danmarks Plantenavne I - III 1959-61

Lange, Johan: Kulturplanternes indførselshistorie i Danmark. Under forberedelse

Pedersen, Christiern: En nøttelig Legebog Faar Fattige och Rige 1533

Pedersen, Christiern: Om Vrte Vand Till Ath Lege alle honde Sotter 1534

Smid, Henrik: Een skøn loestig vrtegaardt 1546